

בס"ד

ר"ח מנחם אב תשע"ח - 7/12/18 - TNL- Thursday

## Shabbos During the Nine Days- Balancing Our Emotions

The attitude, emotions, and actions of גדולים during the three weeks and nine days

## (1) ספר הראנו בבנינו

## הנהגת הנודע ביהודה זצ"ל בימים אלו

ומסופר על הנודע ביהודה זצ"ל (נדפס בסוף ספרו "נודע ביהודה" ח"ב) כי משבעה עשר בתמוז עד ר"ח אב כבר לא אכל דבר מן החי. מראש חודש אב עד תשעה באב, לא אכל רק לחם יבש, ופיזר אפר על הלחם. מערב תשעה באב עד מוצאי תשעה באב לא פסק פיו מקינות בכיות ויללות, והיה מתעולל בעפר בבכי ודמעה.

## כוס ה"דמעות" של המהר"י אסאד זצ"ל

על הגאון רבי יהודה אסאד זצ"ל גדול תלמידי החתם סופר זצ"ל מסופר שהיה בוכה בדמעות שלישי על חורבן הבית וצער השכינה והיה מונח לפניו כוס שהיה ממלא אותה בדמעות של בכי אשר שפך בעת אמירת תיקון חצות, ובאותן דמעות היה מחולל פלאות וישועות רבות!

## המשקה של החתם סופר זצ"ל בסעודה מפסקת

ומסופר על החתם סופר זצ"ל שכאשר אכל סעודה מפסקת בערב התענית כאשר הוא יושב על הקרקע היה שותה אז כוס מלא מדמעות ששפך על חורבן הבית, לקיים מה שנאמר (תהלים פ, ו): "האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שלישי".

But we can't do that one Shabbos

## (2) שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רפח

(ב) שאדם שמזיק לו האכילה, דאז עונג הוא שלא לאכול, לא יאכל. הגה: וכן מי שיש לו עונג אם יבכה, כדי שילך הצער מלבו, מותר לבכות בשבת (אגור בשם שבולי לקט)

## (3) משנה ברורה סימן רפח

(ד) הצער מלבו - כתב הט"ז היינו דוקא אם מחמת רוב דביקותו בהקב"ה זולגים עיניו דמעות שכן מציינו ברע"ק בזוהר חדש שהיה בוכה מאד באמרו שיר השירים באשר שידע היכן הדברים מגיעים וכ"ה מצוי במתפללים בכונה אבל סתם לבכות כדי שיצא הצער מלבו לא ע"ש אבל בא"ר ותו"ש התירו כיון שע"י בכיתו ירוח לו

4) שערי אפרים שער ט סעי' כז

**כז** קריאת הפטורה בנביא יש לאומרה בנגינות הטעמים, והפטורת חזון<sup>ו</sup> נוהגין לומר בניגון התאוננות וקינות, וכן הפטורת תשעה באב אסף אסיפס<sup>סא</sup> אומרים בניגון איכה.

5) שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רפב

ה) אם לא נמצא מי שיודע להפטיר אלא אחד מאותם שעלו לקרות בתורה, וכבר אמר ש"צ קדיש אחר קריאת הפרשה, זה שרוצה להפטיר צריך לחזור ולקרות ויברך על קריאתו תחלה וסוף

6) מגן אברהם סימן רפב

וה"ה בשבת של חזון ואפי' נמצא מי שיודע להפטיר רק שלא ידע לקונן כנהוג דינא הכי

7) אשל אברהם (בוטשאטש) סימן קלח

הקורא כפל הפסוק שלפני פסוק איכה אשא לבדי [דברים א, יב] מצד שסיים לכהן סמוך לפסוק איכה וע"י שמנגנין איכה, כאיכה דמגילה. על ידי זה היה בעיני הקורא כעין התוכחה שצריך לקרות כמה פסוקים לפני כדי שלא להתחיל בדבר רע, ובבאר היטב בסימן תכ"ח [ס"ק ז] כתב דעדיף לכפול קריאת הפסוק שלפני התוכחה מלהתחיל בהתוכחה ע"ש...אך בפסוק איכה הנ"ל אפשר לסיים בנקל לכו"ע לכהן בפסוק שלפני איכה. וכן הוא על צד היותר טוב

3) לכה דודי

8) מנהג ישראל תורה

ע"ש, — לכה דודי, כתב צמנהגי פראנקפורט,  
שבת שלפני ת"צ לכה דודי וכו' מנגן צנגון אלי ציון  
של ת"צ, וצ"ב דברי תורה מהדורא ו' אות ל"ח כתב  
דכן מנהג האשכנזים בשבתות שצין המזרים.

## 4) Special Paroches

(9) שו"ת מהר"ם בריסק ח"ב סי' ח

### סימן ח.

**מח' חיים**, יזכה להכנס לראות צמזם  
 ירושלים, הי"כ כבוד אהובי מחו'  
 ידיני הרב הגאון הסלם חולר צמזם, כהן  
 שדעהו יפה וכו' נוהג יוסף הבהו שווארין  
 שלישיא רוימ בחצורת נמזיקי תורה נק"ק  
 נראסוורדין יבאל ולראש חצורתו הנגיד  
 הקלין הנפואר נגיה ארי' ליב נייטאן הי"ו :

**דתשובת** יקרהכס בדנר הפרוכת המיעד  
 לינוי הנלרים נשנים קדמוכיה  
 ונארג עליו נעשה אורג הפסק ,אס אשכחך  
 ירושלים תשכח ינוי"י ועתה כחעוררו אי"ו נפקפקי  
 ועוכים ולאוונרים כי אין מן הראוי סיה"י הפרוכת  
 פרוס ציוס שיק יען דאיכא לנתיחש סכרלא  
 כאלילות צפרהקיא, ולעומת זה יס ני סאוור  
 הלל אלל האשככזים הנכהג לזנר לכה דורי  
 כניגון אלי ליון וכמו כן אוונרים אב הרחונים  
 ומפטירין שונעי דברי ומזון, והכני' להודיע מויד  
 בקלרה צעזיה"ת :

## 1) Two reasons for the opposition

(10) שולחן ערוך יורה דעה סימן ת

שבת אינו מפסיק אבלות ועולה למנין שבעה, שהרי קצת דיני אבלות נוהגים בו, דהיינו דברים שבצינעא שהם: תשמיש המטה ורחיצה. אבל דברים שבפרהסיא דהיינו להסיר עטיפתו...וללבוש מנעליו, ולזקוף המטה מכפייתה, ושלא ללבוש בגד קרוע

An changing his (or her) seat in shul during the week and on Shabbos. Are there any exceptions? What about a Rav? What about a Shul that sells permanent seats?

(11) שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שצג

אבל, שבוע הראשון אינו יוצא מפתח ביתו...שניה, יוצא ואינו יושב במקומו ואינו מדבר; שלישית, יושב במקומו ואינו מדבר...ועכשיו נוהגין שאין יושבין במקומם כל שלשים; ועל אביו ואמו כל י"ב חדש, ואין למנהג זה עיקר, מכל מקום אין לשנות מן המנהג, כי כל מקום לפי מנהגו

**(12) ש"ך יורה דעה סימן שצג**

וי"א שגם בשבת כו'. דס"ל שאין זה דבר של פרהסיא שאין אבילות ניכר בזה כל כך שהרבה פעמים אדם מחליף מקומו אפילו אינו אבל עכ"ל עט"ז מהנ"י ולמ"ש לקמן ר"ס ת' דאבלות הנוהג כל שלשים נוהג אפילו בשבת בלאו הכי ניהא

**(13) גליון מהרש"א יורה דעה סימן שצג**

ועל זה סמכתי להקל בימי אבלי על אבא מארי מאורן של ישראל זצלה"ה שלא לשנות בשבת, כי ודאי הרב בעירו אין דרכו לשנות והוה פרהסיא. ומכל מקום בשבת שניה שהשינוי מן הדין לא הלכתי לבית הכנסת

**(14) שו"ת מהר"ם שיק יורה דעה סימן שסט**

שאני מסתפק אם הרב שבעירו שנוהגין בכל הקהילות שהקהל נותנין לו מקום מיוחד בראש ביהכ"נ והוא לכבוד הציבור והכבוד של הציבור הוא בכה"ג נראה לי דאין חייב לשנות דאינו ראוי למחול כבוד הציבור ונהי דאפי"ה לא יעמוד בוודאי על מקומו משום דעמי הארץ ילמדו מזה ויאמרו דא"צ לשנות והם לא ידעו לחלק לכך עשיתי פשרה כל דהו

**(15) גליון מהרש"א יורה דעה סימן שצג**

מיהו בישיבה שהמקום לפי השנים והחכמה שרי

An שמחות going to Bar Mitzvahs, Shalom Zachars and other אבל

**(16) שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קסא**

ולגבי לאיזה סעודות אפשר להתיר לאבל תוך י"ב חודש לילך, נראה שבסעודת בר מצוה, כשהוא קרוב או ידיד כזה שמוכרח לילך, יכול, ואם הוא בביהמ"ד אינו צריך לצאת דהוי בפרהסיא, כשזה בשבת ומועדים. ולגבי סעודת חנוכה, מי שעושה סעודה אינו סעודת מצוה לענין זה, ולכן אף אם עושה אחד, אין האבל רשאי לילך, וגם לסעודת איזה האדמור"ם בחנוכה אין לילך. ובסעודת חנוכה הבית, מאחר שלא נהיגי כו"ע לעשות סעודה זו, אין רשאי לילך.

ולסעודת שלום זכר שעושין בליל שבת אם הוא קרוב וידיד רשאי לילך שיתחשב כפרהסיא.

חזון Back to the Shabbos

**(17) מנהג ישראל תורה**

וזה לשון ספר דברי תורה מהדורא ו' אות ז"ת,  
שמענו מפי גדול אי ז"ל ששמע מפי הגאון  
הצדיק בעל שו"ת קול ארי' ז"ל, שאמר שרע עליו  
המעשה והמנהג אלל האשכנזים כי בשבתות צין  
המזכרים אומרים צניהכ"נ לכה דודי וכו' הכל צניגון  
אלו ציון וכו', דהוי כמו אבילות דפרהסיא, ועוד והוא

**(18) שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרמה (אלף ע)**

שאלת ממני אודיעך דעתי במה שנהגו ברוב גלילות ישראל בג' שבתות הסמוכות לט"ב לומר קרוב"ץ זכר לחורבן וחוברו בזה כמה מאורות וקדישין וברכו ונשמת כל חי וכולם ע"ד קינה וזכר לחורבן ויש בהם מחבורי ה"ר יהודה הלוי ור' שלמה בן גבירל ז"ל וזולתם אם יפה הם עושים ואי מבטלינן להו

תשובה יישר חיליה למאן דיבטל דבר כזה. ושבח לאל כבר נתבטל מנהג זה במצרים וגם המס"תערב לא נהגו כזה וכמה הרחיקו רז"ל צעקה ובכיה בשבת וכ"ש לומר דברי קינות ולהזכיר החורבן כדי לעורר הבכיה והלא אפי' בזמנינו דוחין אותו כשחל בשבת וכ"ש קודם זמנינו ואפי' דברים שבצנעא אינו נוהג בט"ב שחל להיות בשבת לדעת רוב הפוסקים כ"ש בשבתות של קודם ט"ב וכ"ש לומר קינות שהם דברים של פרהסיא ... סוף סוף אין ראוי להראות שום דאגה ולא עצבון בשבת אלא הכל שמחה ומי שיוכל לבטל מנהג זה יפה הוא עושה ובלבד שלא ע"י מחלוקת שאין לך דבר עומד לפני המחלוקת ולא נחוש למנהג כיון שהוא באיסור

This tension plays especially plays out next Shabbos

**(19) טור אורח חיים סימן תקנב**

כתב רב שר שלום ט"ב שחל ביום א' או בשבת ונדחה ליום א' שפיר דמי למיכל בשרא ולמשתי יין אבל אנו (ח) אין אנו רגילין כך ואפי' בשבת אין אנו אוכלין בשר ושותין יין בסעודה המפסקת משום חורבן הבית וכ"כ אבי העזרי ויש נוהגין שאין אוכלין בשר ואין שותין חמרא בסעודה המפסקת שאין חובה להעלות על שולחנו כסעודת שלמה אך רשאי לעשות כן וסעודה שלישית יכול לקיים קודם סעודה המפסקת ע"כ ונ"ל דכיון שנמנע מלאכול בשר ולשתות יין משום אבל הוא אסור כדמוכח במ"ק דכל דבר שניכר בו שעושה אותו משום אבל אסור לעשותו בשבת וא"א הרא"ש ז"ל היה נוהג לאכול בשר ולשתות יין

**(20) שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנב**

חל תשעה באב באחד בשבת, או שחל בשבת ונדחה לאחור השבת, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו

**(21) לבוש**

ואם חל ט' באב באחד בשבת, או בשבת ונדחה לאחד בשבת, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו, כדי שלא לזלזל בכבוד שבת

Company, solemnity, and singing

**(22) מגן אברהם סימן תקנב**

ומ"מ ישב בדאבת נפש שלא ינהוג בשמחה (רוקח וש"ל) ולכן לא ישב בסעודת חברים

### 23) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן קיב

דינים של בין המצרים וכדין שיער באשה ערוה מנ"א תשי"ז. מע"כ בני חביבי הרה"ג ר' ראובן שליט"א שלום לך ולתורתך כל הימים

א' בדבר זמירות בשבת חזון להמזמרין בכל שבת ודאי רשאיין גם בשבת חזון ואף להאיין נוהגיין מסתבר שאיין לאסור כיון שעכ"פ הוא לכבוד שבת כמו שאף שאיין נוהגיין לאכול בכל שבת בשר בסעודה שלישית מותרין לאכול אף בשבת ערב תשעה באב וכ"כ נראה גם לענין זמירות כיון שהוא ענין כבוד שבת אף שאיין רגיל בכל שבת איין לאסור

### 24) משנה ברורה סימן תקנב

אוכל בשר - ואסור למנוע ממנו אע"ג דאיין חיוב לאכול בשר בשבת מ"מ כיון שנמנע משום אבל עבירה היא. והנה אף דכתב המחבר כסעודת שלמה מ"מ ישב בדאבון נפש שלא ינהג בשמחה ולכן לא ישב בסעודת חברים בספר בכור שור חולק ע"ז ודעתו דמי שרגיל בכל שבת לסעוד סעודה זו עם חבריו ומיודעיו ומונע בשבת זו הו"ל כאבלות פרהסיא.

## Aufruf on Tisha Be'av

### 25) הליכות שלמה

**יא. תשעה באב שחל בשבת, נוהגין בו מנחגי עליה לתורה של חתן י, שלא לנהוג אבלות בפרהסיא יד<sup>37</sup>.**

**יג. ומכל מקום לא יערכו את השמחה השנה<sup>38</sup>.  
בפרסום וצרוז עם כנהוג צשאר שצמות יד. ומהא**

38. וכשאמר השואל לפני רבנו שבמעשה שהיה בישיבת פוניבז' הורה הגרי"ש כהנמן ז"ל הגאב"ד דפוניבז' שיעשו הכל כרגיל, ואילו רב אחר הורה שיקדימו העליה לשבת הקודמת, אמר רבנו דאף שמלפנים היו שעשו כן להקדים העליה, אולם כיון דאית ב' משום זילותא דשבת, לכן יש להורות לעורכה בשבת זו, אלא דמ"מ לא הותרו אלא דברים שבפרהסיא, ולכן בשעת העליה זורקין על החתן מיני מתיקה ומזמרים כרגיל, וגם עורכים קדושא רבה אחר התפלה כנהוג, אבל בשעת הקידוש יש להמנע משירה, דבזה ליכא אבלות בפרהסיא. ובטעם מנהג העליה לתורה בשבת שקודם הנשואין